

46. Wsola – dworek Gombrowiczów

Pałacyk we Wsoli wybudowany został w XIX wieku. Przed wejściem znajdują się 2 lwy. Dobrze zachowało się także wnętrze – z oryginalnym i drewnianym i drzwiami, rzeźbione

sufity, sztukaterie, a także wahadłowy zegar. Wzdłuż frontowej ściany rośnie żywopłot, który przetrwał od czasów Gombrowicza. Przed głównym wejściem do pałacyku założony jest klomb obsadzony żywopłotem. Sam dworek otoczony jest pięknym, aczkolwiek obecnie trochę zaniedbanym parkiem i ogrodem, z wieloma ciekawymi roślinami. Niektóre rosnące tu drzewa objęte są ochroną jako pomniki przyrody.

Pałacyk we Wsoli znalazł się w rękach rodziny Gombrowiczów w 1924 roku po ślubie starszego brata pisarza Witolda Gombrowicza – Jerzego z Aleksandrą Pruszką. To ona wniosła pałacyk w posagu.

Witold był częstym gościem w domu brata, spędzając tu najczęściej wakacje. W jednym z listów do brata Witold Gombrowicz tak pisał: „I ja wiele rzeczy wspominam ze Wsoli: tenis, ping-pongi z Olenią, Krystę (co porabia?), mam stamtąd rzeczywiście miłe wspomnienia (...)”. Krysta (Krystyna) była wielką sympatią Witolda Gombrowicza z pobliskiej wioski Bartodzieje.

Witold podczas pobytów we Wsoli nie tylko wypoczywał, ale także pisał. To we Wsoli powstały znaczne fragmenty jego dzieł: „Pamiętnik z okresu dojrzewania” i „Ferdynand”.

Z pałacykiem należącym do Gombrowiczów czas nie obszedł się łaskawie. Jeszcze przed wojną będąc w rękach Jerzego Gombrowicza był w nienajlepszym stanie. Jerzy nie był najlepszym gospodarzem. Wystwne przyjęcia dla gości i służba pochłaniały znaczną część jego finansów, których nie wystarczało na remonty.

Gombrowiczowie przeprowadzili się do Radomia, a ich córka Teresa została zmuszona do opuszczenia majątku przez Niemców po wybuchu II wojny światowej. Po zakończeniu wojny rodzina Gombrowiczów nigdy już nie odzyskała pałacyku. Kolejno dworek stał się siedzibą Milicji Obywatelskiej, a następnie Domu Pomocy Społecznej. Obecnie budynek oraz 10 – hektarowy otaczający park zostały wykupione przez samorząd województwa mazowieckiego, który wraz z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego remontuje obiekt z przeznaczeniem na oddział Muzeum Literatury w Warszawie.